

Hvorfor krigen i Ukraine kalder på diplomati og konfliktløsning fremfor militær konfrontation og oprustning. Og på akutte svar på klimakrisen og den voksende globale ulighed. *)

Af Susanne Possing, Talsperson for NEJ til Oprustning – JA til Bæredygtig Sikkerhedspolitik, også kaldet NtO

Tak for invitationen. Den er jeg glad for, selv om det er på en dystre baggrund.

Der er stadig krig i Ukraine. Og der ER en klima- og biodiversitetskrise så alvorlig at vi kun har meget lidt tid, før der bliver alvorlig kamp om pladsen og maden og vandet – også i vores del af verden. Vi har kun kort tid før verden for alvor bliver et kaos af krig og klimaflygtninge.

Det er det vi bør forholde os til. Og til at vi i dag har en regering, der tilsyneladende ikke kan se sit lands natur og sine borgere for bare våben.

Putin har invaderet Ukraine, truer med atomvåben og begår horrible krigsforbrydelser. Det fordømmes i hele den vestlige verden. Det gør vi også. Og ja, man vil gerne støtte Ukraine i forsvaret for deres land, så man sender våben, kampvogne og træner mandskab. Det er forståeligt. Men overalt i USA og Europa ruster man op, også langt ud over hvad der er nødvendigt. Og forsvarligt.

På Christiansborg blev der sidste forår i al hemmelighed indgået et såkaldt nationalt kompromis om at give 18 milliarder kr. mere om året til militæret, fuldt indfaset fra 2033, nu har SVM-regeringen rykket det frem til 2030. Det kompromis blev indledningen til den massive militarisering af dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik, vi er vidne til lige nu. De 18 mia. er nu blevet til 20 mia. Vi taler om i alt mindst 52,5 milliarder kroner i 2030.

Det taler vi imod. Det gør vi fordi det ikke er nødvendigt, fordi det er farligt og med til at eskalere konflikten, og fordi man godt hjulpet af medierne har pisket en krigsstemning op der gør det næsten umuligt at tale om hvad de mange milliarder ellers kunne bruges til.

Vi taler imod den oprustnings-dagorden fordi den ikke bare binder os til de 20 mia. eller mere ekstra i mange år frem, den binder også vores alle sammens hoveder og følelser til et sort-hvidt ven-fjende-billede. Det er Os i Vesten mod Rusland, det er USA, EU og NATO mod Rusland, og nu mere og mere også: Os i Vesten mod det stadigt stærkere Kina.

Det Kina, som er det største af de 35 lande der har holdt sig neutrale over for Ukraine-krigen, og som nu har aktivt diplomati i gang med at afprøve mulighederne for en fredsløsning. Men det har vi ikke hørt meget om, først her på det sidste hvor EU's Ursula von der Leyen så at hun hellere måtte følge Macron der længe har villet til Beijing og tale om Kinas planer, begynder man at høre mere om det i medierne. Som hovedregel antages det at vi alle som borgere identificerer os med de forskellige regeringer der indgår i stormagternes rivalisering om ressourcerne.

Og selv om danske firmaer og regeringer i mange år har investeret og har interesser i Kina, er det det 'totalitære styre', krænkelserne af menneskerettigheder og ikke mindst den militære fare, man skriver om – med stemmer lånt fra militærforskere, våbenindustrien og folk i den amerikanske administration. Vi skal forstå at Kina er af det onde og forbundet med trusler mod sikkerheden i verden.

Men at operere med dén forenkede sort-hvide opdeling af verden, er ikke bare forkert, det er politik bygget på angst. Det bygger på den frygt vi alle har for en mere og mere usikker fremtid. Og for den atom- og måske Tredje Verdenskrig som Putins invasion har udløst. Vi advarer mod at debatten pr. automatik lukker sig om den militære løsning, den blokerer for at vi beskæftiger os med hvad der *egentlig* er på spil i landene, og den bidrager til en eskalationsspiral som de vestlige regeringer ikke har nogen plan for hvordan man kommer ned fra igen. (Hvem taler om hvad der skal ske når krigen en dag er ovre?) Og den overser den rolle som landene i det globale syd, der står uden for øst-vestaksen, spiller.

I stedet for spørger vi: Hvad sker der, hvis vi overser klimaet, den globale ulighed og alle dem der flygter? Vi kan se at disse fænomener er forbundne, og at de truer vores alle sammen's sikkerhed – på en lige så grundlæggende måde som de nukleare stormagter gør – nemlig med udslættelse af livet på jorden, med kaos og en overlevelseskamp ingen kan holde ud at se for sig.

Krigen i Ukraine er startet i en tid, hvor hele verden, også Europa og Rusland, Kina og USA er truet af en alvorlig klimakrise – en krise, der forstærker allerede eksisterende konflikter om territorier og om naturressourcer. Alligevel er det som om 'Sikkerhed' består i for en tid at afbøde krigens ulykker, og især i at vinde den globale stormagtsrivalisering. "Vi skal kæmpe for vores frihed", siger man. Men den form for sikkerhed kan IKKE sikre verdens befolkninger en tryk og fredelig fremtid.

Klimakrisen er ikke fremtid. Folk dør af den og flygter fra den her og nu, og det vil kun blive værre. Og truslen forværres af, at uligheden i verden vokser. Siden 2020 har den rigeste ene procent af verdens befolkning indkasseret næsten 2/3 af al ny velstand. Hvor det i 2021 var 287 millioner, er det i dag 349 millioner mennesker, der hver dag mangler mad og vand. De fattige har ikke noget at stå imod med. Og når de må flygte, fordi de

ikke længere kan leve hvor generationer før dem levede, har de ingen steder at tage hen. Klimaflygtninge accepteres ikke som flygtninge med ret til asyl. 80 % af dem er kvinder.

Vi troede, vi kunne tæmme naturen, men den slår igen, og vores forsøg på at kontrollere den fører til at de ressourcer, der er en forudsætning for kommende generationer, svækkes eller ødelægges. Det er selve grundlaget for vores liv, der står på spil.

Klima- og biodiversitetskrisen er udløst af den rige del af verden, det er vores måde at producere og forbruge og leve på der udleder CO2 og de andre drivhusgasser. Vi begynder at mærke det selv, men det er først og fremmest det globale syd der er ramt. Pakistan, men også Sydsudan, Yemen, det Afrikanske Horn, Malawi – ALLE steder: For lange tørkeperioder, der veksler med alt for voldsomme og uforudsigelige regnperioder. Mens vi sidder her, dør tusindvis af børn og voksne af sult og sygdomme der er forbundet med klimaforandringer. Og regeringerne tager det ikke rigtig alvorligt. Heller ikke de vestlige.

Verden har i dag henved 100 millioner flygtninge. Mere end halvdelen af dem er kvinder. De flygter af alle mulige grunde, krig, fordrivelse, politisk repression. Ifølge Care skete det i 2020 knap 10 millioner gange, at et menneske måtte flygte på grund af krig og konflikt. Det samme skete 30 millioner gange på grund af klimaforandringer og ekstremt vejr. De tal vil ikke blive mindre fremover.

EU gør det, USA gør det, den danske regering gør det – også regeringens seneste sikkerhedspolitiske analyse betragter klimaflygtningene, ikke som mennesker hvis skæbne kalder på omsorg og forebyggelse, men først og fremmest som en trussel mod vores egen sikkerhed. Ingen synes at se at klimakrisen og menneskeflugten hænger sammen – i stedet bygger man hegn og pushback.

Alle taler om Ukraine og flere våben til at stoppe Putin. Men hvem taler om den klimagæld Vesten stadig ikke har betalt til dem, der lever med følgerne af vores udledninger? Det er en del af Paris-aftalen fra 2015, at det internationale samfund skal levere 100 milliarder dollars årligt i klimafinansiering til fattigere dele af verden – fra 2020. Danmarks andel er 5 milliarder kroner årligt. Men reelt giver vi omkring 100 millioner kroner årligt i nye midler. Det svarer til 2% af det, vi har lovet. To procent.

På COP 27 for nylig i Egypten var det højeste man kunne enes om at etablere en såkaldt Tab & Ødelæggelser-fond. Slagsmålene om hvem og hvor meget de rige lande skal kompensere udviklingslandene kan nu fortsætte dér i flere år. Alt imens muligheden for at dyrke jorden fortsætter med at blive ødelagt for millioner af bønder i Sydsudan og på det Afrikanske Horn – under de vildeste oversvømmelser i mange år. De mennesker dør lige nu af sult og malaria. Deres krise kan spores tilbage til den rige verdens overforbrug, den uhæmmede vækst og vores rov på naturressourcerne.

Ulighederne i verden bliver større: mellem nord og Syd og internt i landene, mellem de rige og fattige og det på alle niveauer. *Alle* uligheder skaber konflikter – eliter styrer de fleste lande i verden, og i de fleste tilfælde tager de ikke hensyn til de fattige flertal i deres befolkninger. Det skaber problemer og modstand, og fører i mange flere tilfælde end det vi hører om herhjemme, til egentlige opstande. Der vil helt sikkert komme flere af den slags konflikter.

Der er rigeligt med våben. NATO med USA i spidsen er enormt meget stærkere end Rusland på næsten alle militære parametre, vi har større og mere moderne våben. NATO's militæruddgifter er 17 gange Ruslands. Og historien har vist at selv om der er udviklet masser af avancerede våbensystemer og oprustet løst, er verden IKKE blevet et sikrere sted, tværtimod. Derfor siger vi NEJ til Oprustning.

Men vi siger også JA. JA til det vi kalder Bæredygtig Sikkerhedspolitik.

Vi har bl.a. ladet os inspirere af Olof Palme, som ledede en kommission der i 1982 nedkom med et sikkerhedspolitisk forslag. Det skete midt i den iskolde krig hvor USA og Sovjetunionen stod i skarp konfrontation og truede hinanden også med at bruge atomvåben med frygtelige konsekvenser der kunne lede til udryddelse af enhver civilisation. Lige dér – midt i en situation, ikke mindre farlig end den vi står i dag – foreslog Palmekommissionen at der er brug for det de kaldte en Fælles Sikkerhed: ”... nationer og befolkninger kan kun føle sig sikre når deres modparter føler sig sikre”.

Hvis din modstander ikke er sikker, så kan du heller ikke være det. Der er nødt til at være en balance. Der vil altid være legitime bekymringer på begge sider. NATO har udvidet (nu også med Finland og snart nok også med Sverige) og står nu tæt på Rusland. Det giver anledning til legitime sikkerhedsbekymringer, set fra Ruslands side. Ja, Rusland skal trække sine styrker tilbage og de skal betale krigsskadeerstatninger. Men på sigt vil der blive brug for en helt anden sikkerhedsarkitektur i Europa. Der må via diplomati og forhandlinger findes frem til en orden der *også* tager højde for Ruslands bekymringer.

Kina (oprindeligt ved den nuværende kinesiske udenrigsminister Qin Gang) har formuleret en række krav til en proces som skal lede til afslutning på krigen. https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/202302/t20230224_11030713.html Jeg nævner her bare et par af de vigtigste af de i alt 12 punkter som planen (fra 24. februar 2023, offentliggjort 3. marts 2023) indeholder:

1. at alle landes suverænitet og territoriale integritet respekteres – det betyder i praksis, at Rusland skal rømme Ukraine inklusive Krim,

2. 12-pktslistens nr. 2 om at ”en regions sikkerhed IKKE bør søges opnået ved udvidelse eller styrkelse af militære blokke (det er vist især en til NATO/USA)
3. at principperne i FN’s vedtægter skal overholdes – det betyder, at en forhandlingsløsning skal godkendes i FN’s Sikkerhedsråd,
4. at alle staters legitime sikkerhedsbehov skal respekteres og tilgodeses – det betyder, at Ruslands begrundelse for krigen, at landet er truet af NATO, og at den russiske befolkning i Østukraine chikaneres af Ukraine, skal løses, og
5. at alle midler for at understøtte freden skal tages i anvendelse – det kunne indebære fredsbevarende styrker i Krim og Østukraine – FN

Det er et forsøg på at nærme sig en vej til forhandlinger som dog straks er blevet skudt ned af USA og NATO (som ynder at mane krigsfaren også fra Kina op). Men planen bør tages alvorligt, også af den ellers meget USA-tro danske regering (evt. nævne Brasilien, Indien, Indonesien og Sydafrikas initiativer her.)

Det vi siger i NtO er, at *alle* konflikter må løses *bæredygtigt*, altså så løsningerne HOLDER. Og det må ske ved at *begge* parters bekymringer tages i betragtning. Det er det, der ligger i Palmekommissionens begreb om den Fælles Sikkerhed.

Derfor foreslår vi at Danmark skal satse meget mere på nedrustning, og på diplomati, fredsforskning og konfliktløsning – alt sammen noget der er blevet sparet væk i de seneste mange år. Hvorfor har vi krigsstudier og militæranalytikere, men ingen fred- eller konfliktløsningsforskere? Eller diplomater med netop dét som område?

Det er derfor vi opfordrer til at man besinder sig, og derfor vi taler for at vi begynder at udvikle det vi kalder en *bæredygtig sikkerhedspolitik*. Hvor man tager udgangspunkt i *befolkningerne* og deres behov for sikker adgang til mad, vand og bæredygtig energi – fremfor alene i stormagtsrivalisering.

De her kriser skal ind og være kerneområder i sikkerhedspolitikken. Og de skal tildeles økonomiske midler og gives en politisk bevågenhed, som afspejler forholdene.

Vi ser gerne, at der gennemføres en fordomsfri analyse af Danmarks sikkerhedssituation på *alle* de her områder. Og at dette kommer til at foregå i et samarbejde med interesserede borgere, uafhængige forskere og civilsamfundsorganisationer. Det er her I kommer ind.

Analysen må omfatte både traditionel territorial sikkerhed, nye trusselstyper som cyberangreb på infrastrukturen OG de langt bredere trusler også mod det danske samfund som jeg har talt om her. Først på dén baggrund kan der med fornuft fastlægges en finansieringsplan – og vel at mærke én der ikke kun omfatter midler til militæret.

Vi kan kun få en bæredygtig fremtid, hvis vi gennemfører en omstilling af hele den måde, vi producerer og forbruger på. I dag ved alle, at det er den helt store og nødvendige opgave.

Når sikkerhedspolitik på den måde handler om *alle* aspekterne af vores liv og sikkerhed, bliver det indlysende, hvorfor 18 milliarder ekstra frem til 2030 kan bruges langt bedre på dém, end bare på det, der hører under Forsvarsministeriet.

På COP 15 i 2009 var Danmark med til at garantere landene i syd 100 milliarder dollars ekstra årligt til klimaindsatser. Det løfte er aldrig blevet indfriet, selv om det var beskedent, når man sammenligner med prisen for indsatserne for Ukraine. På den baggrund er det ikke urimeligt at Danmark skruer op for midlerne til klimatilpasning i syd.

Heller ikke, at vi som land for alvor sætter ind for at forebygge yderligere klimakatastrofer. Et flertal af Folketingets partier vedtog i 2019 en Klimalov. Hvor meget af den er blevet omsat til faktisk nedbringelse af Danmarks CO₂-udledninger? I følge Klimarådets seneste rapport er der – og jeg citerer – ”ikke tilstrækkelig sikkerhed for at regeringens plan går i opfyldelse.”

Her til sidst: I Danmark kan vi give langt mere bistand til langsigtet udvikling som vil være med til at mindske fattigdom og ulighed. Hvordan vi i 2023 kan være bekendt at tage 95% af midlerne til klimabistand fra den i forvejen ikke høje udviklingsbistand, er et af de misforhold som vi ikke har let ved at forstå.

Så det vi arbejder for er, at vi og vores politikere begynder at gå på tre ben. Tre ben, ja. Det kan man godt, hvis man øver sig lidt. Tre ben der skal tage fat om:

- 1) Klimaet, den mindst erkendte, men reelt den allerstørste konfliktskaber i verden
- 2) Uligheden, den lokale og den globale – og
- 3) Ift. Ukrainekrigen: skal vi fremme forståelsen for princippet om den Fælles Sikkerhed. At begge parter eller blokkes bekymringer må tælle med, at ”nationer og befolkninger kun kan føle sig sikre når deres modparter er sikre.”

Vi har fokus på befolkningerne, vi savner fx at regeringen faktisk lytter til de forslag som det *Klimaborgerting* de selv har nedsat er kommet med.¹

OMTÆNKE-tanken under NtO har skrevet en pamflet BÆREDYGTIG SIKKERHEDSPOLITIK. En nødvendig omtanke. Marts 2023.

¹ <https://kefm.dk/Media/637552682717115773/Klimaborgertingets%20anbefalinger.pdf>

<https://nejtiloprustning.dk/wp-content/uploads/2023/03/pamflet-Baeredygtig-Sikkerhedspolitik-NtO-020323.pdf>

I den åbner vi for en bred debat af, hvad sikkerhed er og kan være. Vi må have en seriøs diskussion af *alle* de aktuelle trusler. Vi er allerede i gang i små og større byer rundt om i landet – og jeg skulle hilse og sige at forslagene er mange derude.

Vi er klar over at det ikke er nemt. Men vi har nogle ideer og selvfølgelig ikke alle løsningerne. Men vi beder om lydhørhed og håber på at debatten kan føre til OM-tænkning og virkelig forandring.

Til fremtidsværkstedet:

KRITIKFASEN

Hvad er kritisabelt, hvad bryder vi os ikke om ved den sikkerhedspolitik der føres i Danmark?

UTOPIFASEN

Hvad skulle indholdet af en holdbar (bæredygtig) sikkerhedspolitik være, hvis vi kunne bestemme?

REALITETSFASEN

Hvad skal der til for at vores forslag til en holdbar (bæredygtig) sikkerhedspolitik skal blive til virkelighed?

*) Oplæg holdt i lidt forskellige versioner til Fredsinitiativet Helsingør (27.03.23), Faxe Ladeplads (14.03.23) og Enhedslisten Amager Øst 12.04.2023.